

nr.2 | iUSBÄRAREN

UTGIVEN AV JURIDISKA FÖRENINGEN VID STOCKHOLMS UNIVERSITET SEDAN 1959

■ TEMA DEMOKRATI & RÄTTSSTAT

Intervju med Johan Eriksson: Rättssäkerheten som drivkraft

■ SKYDDAD IDENTITET:

Upphörde att existera
som fyraåring

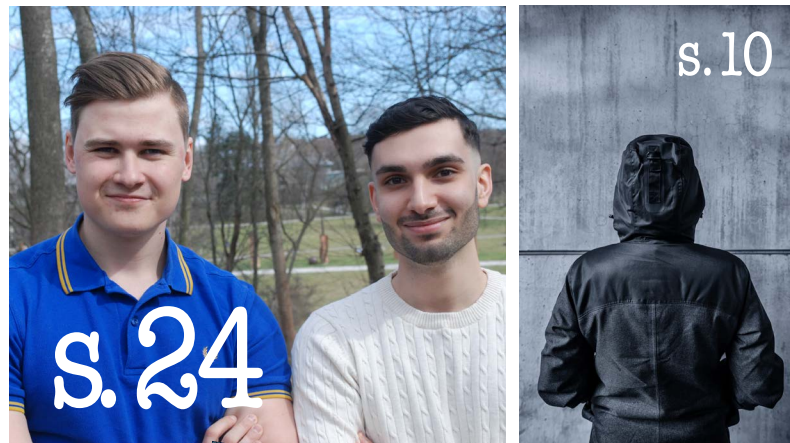
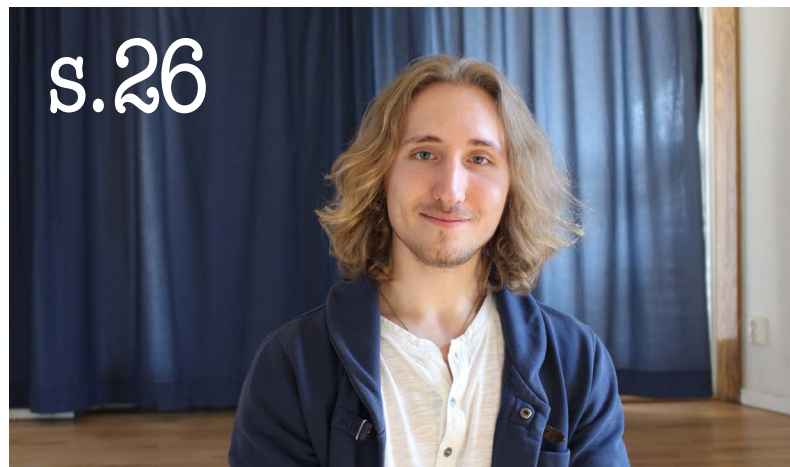
■ INTERVJU:

Att starta eget
som juriststudent

■ UR ARKIVET:

Intervju med
Ulf Bernitz från 1984

Chefredaktören har ordet	3
Ordföranden har ordet	4

Demokrati & Rättsstat

Nämndemannasystemet	6–8
Varför får du rösta?	9
Skyddad identitet	10
Karriär: Domarbanan	12
Intervju: Johan Eriksson	14

Årets lagändringar	19
Stoppad grundlagsändring	20
Personalflykt i Stockholm	22
Läxverkstäder	23
Intervju: Nordlance	24
Juristpexet är tillbaka	26
Fråga arbetsrättaren Rebecca	30

iUSBÄRAREN ges ut av Juridiska föreningen vid Stockholms universitet. Utgivning sker fyra gånger per år och tidningen skickas kostnadsfritt till alla studenter vid Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet samt till alla anställda på Juridicum vid Stockholms universitet. Även utvalda advokatbyråer, myndigheter och bibliotek erhåller tidningen kostnadsfritt.

ANSVARIG UTGIVARE

Anton Selander
viceordf@jurstud.com

CHEFREDAKTÖR

Matilda Gustafsson
chefred@jurstud.com

VICE CHEFREDAKTÖR

Ingrid Öhrn
vicechefred@jurstud.com

INFORMATIONSSSEKRETERARE JF

Arman Bassari
infosek@jurstud.com

GRAFISK FORM OCH LAYOUT

Jill Wallentin
mail@jillsmat.se

ANNONSBOKNING

annonsansvarig.iusbararen@jurstud.com

TRYCK

Dixa AB, www.dixa.se

OMSLAGSFOTO

Thinkstock

ADRESS

Frescativägen 16
114 18 Stockholm

FÅR DU INTE TIDNINGEN?

Ring 08-15 69 71 eller
maila chefred@jurstud.com

Redaktionen förbehåller sig rätten att skära i eller refusera insänt material. För icke beställt material ansvarar ej. I tidningen gjorda uttalanden är endast om så anges att betrakta som JF:s eller iUSBÄRARENS ståndpunkt.

INGRID ÖHRN
vice chef-
redaktör

DAVID MUNCK
Skribent

CRISTINA
KESKITALO
Skribent

OSCAR
GUSTAFSSON
Skribent

ELIN JAKOBSSON
Skribent

HARRI
KORHONEN
Skribent

FIREL DANHO
Skribent

OMID MOALLEMI
Skribent

CORNELIA FRANK
Skribent

SARA
PASSANDIDEH
Skribent

FREDRIKA
LAGERYD
Illustratör

JILL WALLENTIN
Formgivare

”Jag är trygg! Var på tuben på väg dit men försöker ta mig hem nu.”

VECKAN led äntligen mot sitt slut. Det var fredag eftermiddag och seminarieläraren lät oss sluta några minuter tidigare. Perfekt! då hinner jag köpa nya skor inför kvällens sittning, minns jag att jag tänkte. I vanliga fall undviker jag vår kända turistgata, mestadels då jag vandrat gatan upp och ner allt för många gånger under mitt första gymnasieår. Stråket var för mig förknippat med slalomgång, några svettdroppar på näsan och ett ögonkast på klockan, kommer jag försent till lektionen nu?!

Ändå var det just till Drottninggatan jag skulle den dagen. För första gången under mina fem år i vår älskade huvudstad kände jag ett starkt obehag. Inte för att någon överförfriskad person gjort ett oinbjudet närmande eller droppat en olämplig kommentar. Nej, det här var annorlunda. På bara några minuter kom hela gatan att förknippas med något nytt. Något ofattbart.

Det är drygt ett år sedan Rakhmat Akilov valde att köra en lastbil genom Stockholms folkmassor. I helgen anordnar regeringen tillsammans med Stockholm stad en minnesstund. Att uppmärksamma händelsen, och samtidigt belysa vår demokratis fundament, har aldrig känts så viktigt som nu.

Temat för detta nummer är därför demokrati och rättsstat. Häre ingår att också Akilov får en försvarare som, enligt 21 kap. 7 § rättegångsbalken, ska ”med nit och omsorg tillvarata den misstänktes rätt och i detta syfte verka för sakens riktiga belysning”. Annars kan rättegången, som också är viktig för läkningen av ett nationellt sår, inte genomföras ordentligt. Akilovs offentliga försvarare Johan Eriksson vittnar i vår intervju om reaktioner som visar att detta kan upplevas som svårsmält.

Numret vill jag tillägna alla drabbade och deras anhöriga.

Istället för ”på återseende” får jag denna gång rikta ett stort TACK till alla involverade under mitt år som chefredaktör. Traditionenligt vandrar nu stafett-pinnen vidare. Ingrid Öhrn, min högra hand under året, nu är det din tur!

Matilda Gustafsson, Chefredaktör

Anton Selander & Oscar Krieg utanför AF-borgen i Lund

Vår ungdoms fagraste vår

VÅREN infinner sig på Juristernas hus och hos Juridiska Föreningen. I skrivande stund är det nylanserade konceptet med lunchmusik på huset i full gång, och medlemmar avnjuter sina luncher på vår trevliga uteplats. Medlemmarna bjuds på kaffe och en härlig stund i solen.

För ordförandeparet väntar, i mitten av allt plugg och arbete med JF, morgondagens bal i Lund. Balen hos en av våra nationella vänföreningar hålls traditionsenligt på AF-borgen i Lund och är ett signifikant vårtecken, och ett avbräck i en vardag full av storstadstress. Balen föregås tidigare under dagen av JURO-möte, där vi återigen har förmånen att utbyta tankar och idéer med Sveriges övriga fakultetsföreningar kring hur vi vill påverka utbildningen vid respektive lärosäte för framtidens juriststudenter. I samband med detta vill vi påminna om funktionen på vår hemsida med titeln Påverka, din livboj i JF-eter där vi i styrelsen lyfter alla tänkbara frågor från våra medlemmar. Användningen av Påverka ligger rätt i tiden och alla frågor, idéer och förslag diskuteras hos oss på JF. Frågor kan röra sig om utbildningen eller eventuella evenemang på Juristernas hus.

Med en hastig blick i backspegeln ser vi med stolhet tillbaka på vårens lyckade

verksamhet. "Advokaternas advokat" Johan Eriksson var på besök för att hålla en föreläsning i argumentationsteknik inför uppstarten av debatt- och processlaget, klubbmästeriet har med bravur anordnat en husetsittning med temat "White Party", där vitklädda jurstuds dansade natten lång, och även en den internationella kommittén har, tillsammans med kårens buddypprogram anordnat den s.k. ILM-sittningen, i år med temat "mid-sommar".

Viktigt att ha i åtanke är att terminen inte än är slut, än finns en lång väg att vandra både studiemässigt och föreningsmässigt. Det som stundar inom föreningens verksamhet är månatliga filmkvällar på juristernas hus, den traditionsenliga Folkbanquetten som i år anordnas hos vår finska vänförening, Codex, och till sist är ju icke att förglömma både bal i Örebro och den terminsavslutande tanktömnigen.

Ordförandeparet vill även utnyttja några rader ur denna krönika till det kommande spexet som har premiär den 18e Maj. Biljetter finns på Juridiska föreningens hemsida. Spexgruppen har lagt ned blod, svett och glädjetårar i projektet. Biljettpriserna kommer vara högst CSN-vänliga och vi kan tillstyrka att denna spexframställning kommer vara

av ej ringa betydelse! Vi ses på Juristernas hus den 18–20 maj!

Inför hösten planeras för utökande och tillskapande av nya verksamhetsgrenar såsom olika typer av mentorskapsprojekt, bättre inkluderande av internationella masterstudenter i den arbetsmarknadsfrämjande verksamheten, olika studieförfrämjande projekt, fortsätta med intressanta gästföreläsare samt renoveringar av juristernas hus. Vilka av dessa projekt som sjösätts återstår att se.

Nu när vi närmar oss sommaruppehåll blir arbetet inför Juristdagarna 2018 allt mer påtagligt. Till er, alla jurstuds, uppmanar vi att hålla ögonen öppna inför vad som komma skall. Under höstterminen erbjuds möjligheten att delta i en av Sveriges största arbetsmässor för juriststudenter – m.a.o. en rak huvudled till potentiella arbetsgivare och kollegor.

Avslutningsvis vill vi förmedla en hälsning: Trots PM-skrivande, stundande tentor och hög studiebörd – det finns alltid tid för skoj och luftballons med JF!

ORDFÖRANDE Oscar Krieg
VICE ORDF. Anton Selander
FOTO Juridiska föreningen

VINGE

Vingeveckan

Ger dig ett fågelperspektiv på livet som jurist

Du vet säkert att många av Sveriges mest fullfjädrade experter inom affärsjuridik finns på Vinge. Men kanske du undrar hur vardagen ser ut för oss som arbetar här. Svaret finns närmare till hands än du tror – Vingeveckan.

Under fyra dagar guidar vi dig på en spännande resa genom advokatyrket. Du får ett fågelperspektiv på hur det praktiska livet som jurist på toppnivå fungerar. Vi bjuder på ett fullmatat program. Du får djupdyka ner i praktikfall, delta i workshops och lyssna på paneldebatter. Teori varvas med praktik. Frågor får svar. Allvar blandas med skratt.

Vingeveckan 4-7 september 2018

Ansök senast 20 maj 2018 på vinge.se/vingeveckan

Nämndemannasystemets vara eller icke vara

EFTER SOLNADOMEN, DÄR NÄMNDEMÄN avgjorde utgången i vad som betraktas som en skandaldom, är debatten om nämndemän högst aktuell. Iusbäraren har träffat Mårten Schultz, professor i civilrätt vid Stockholms Universitet, för att prata om lekmannadomare i rättskipningen.

ATT ha nämndemän är starkt förankrat i den svenska rättstraditionen. Enligt Mårten Schultz går det att beskriva skälen bakom nämndemän i rättskipningen ur dels ett historiskt och dels ett politiskt perspektiv.

– Den bästa förklaringen till varför vi har nämndemän i Sverige är att vi vill dömas av våra likar. Den gamla förklaringen är att vi vill dömas av vår nästa, och inte av en elit.

Utöver det har ett nytt perspektiv tillkommit på senare tid, nämndemännen ska medverka till allmänhetens insyn i rättskipningen.

– Syftet är även att motverka maktkoncentration.

Tanken om att låta lekmannadomare döma i domstol bygger på att folket ska representeras i rättssalen. Enligt Schultz är det en felaktig tanke. Det enda som skiljer nämndemännen från juristdomaren är att juristdomaren är jurist. Schultz ifrågasätter vad det betyder att vara representativ för folket. Vilka egenskaper som egentligen anses är representativa för Sverige i dagens samhälle går inte att definiera.

– Det finns ingenting som talar för att nämndemän skulle vara mer representa-

tiva för folket än vad juristdomarna är. Vi lever i ett mångkulturellt och brokigt land, vad är det vi i Sverige vill ha representation av?

Osjälvständiga nämndemän

För att bli nämndeman ställs det krav på lämplighet. En nämndeman ska ha god omdömesförmåga, uppfattning om allmän laglydnad och vara förtroendeingivande. Kraven kan emellertid uppfattas som vaga.

– Jag håller med om att det är vagt. Men det är en produkt av hur systemet är konstruerat.

Schultz menar också att det är för lätt att göra sig av med nämndemän. Om en nämndeman inte når upp till kraven på lämplighet och sunt förnuft kan denne entledigas.

– Det är väldigt lätt att göra sig av med nämndemän som inte dömt på ett sätt som domstolschefen önskar.

Det är ett underskattat problem att nämndemännens position är så svag enligt Schultz. Juristdomarna har en stor anställningstrygghet medan nämndemännen inte alls har det.

– En av poängen med domarrollen är att det ska gå att räkna med att sitta

Mårten Schultz, professor i civilrätt vid Stockholms Universitet

säkert trots att man sätter sig upp mot övermakten.

I förhållande till juristdomaren intar lekmannadomarna en osjälvständig roll då de i de allra flesta fall följer juristdomarens bedömningar och motiveringar.

– Det är inte alls bra i en rättsstat att vi i praktiken har osjälvständiga domare.

Valda genom politiska mandat

Nämndemännens skiftande bakgrund och livserfarenheter anses bidra till att den allmänna rättsuppfattningen representeras i rättskipningen. Tanken är att nämndemännen ska bidra med det vid bevisvärdering, val av påföljd och skälighetsbedömningar. Vad som anses utgöra

den allmänna rättsuppfattningen måste då definieras först för att avgöra om uppfattningen skiljer sig gentemot juristdomarens, menar Schultz.

– Sociologiska studier som har gjorts visar till exempel att allmänheten inte är så pass ute efter strängare straff som politiker verkar tro. Om nämndemän rekryteras från det politiska ledet kanske det avviker från en mer humanistisk syn som egentligen präglar allmänheten.

Det finns exempel på när nämndemän har valt att avvika från juristdomaren och uttryckt åsikter som inte anses acceptabla i en demokratisk stat. Ett aktuellt exempel är Solnadomen där en enskild nämndemans uppfattning avgjorde målet. En relevant fråga är därför om personliga uppfattningar om moral ska påverka juridiska bedömningar. – Det är ovanligt med avgöranden som avviker från juristdomarens uppfattning, det är endast en liten del av alla domar.

Enligt Schultz utgör det faktumet att nämndemän tar med sig sina partipolitiska åsikter in i rättssalen ingen större risk. Solnadomen är dock ett exempel på det, men Schultz påpekar även risken för att juristdomare har med sina värderingar i ryggen.

– Det finns kanske en något större risk om man rekryterar domare ur partipolitiken än ur tjänstemannaledet att värderingar kan påverka mer. Men här krävs det ju egentligen empiriskt belägg.

Nämndemännen i tingsrätt väljs av kommunerna genom kommunfullmäktige medan nämndemännen i hovrätt väljs av varje län genom landstingen.

Nämndemännen tillsätts genom politiska mandat. Schultz menar att det är den största bristen med systemet.

– Det ju det största problemet med nämndemannasystemet. Det är principiellt helt fel att ha partipolitiskt tillsatta domare.

Nämndemannasystemet borde förändras

Nämndemännen har samma makt som juristdomarna. De har samma ansvar för att den juridiska bedömningen blir korrekt trots att de inte har genomgått en juridisk utbildning likt juristdomarna. De ska självständigt bedöma målet i förhållande till alla rättighetskataloger till exempel, påpekar Schultz.

– De är juridiskt inkompetenta definitionsmässigt, men har ändå tilldelats uppgiften att göra komplicerade juridiska bedömningar.

Att nämndemän finns även i hovrätterna har diskuterats. Detta då hovrättens uppgift består av att granska tingsrättens bedömning och det går därför att ifrågasätta lämpligheten i att denna granskning görs av icke-juridiskt utbildade personer.

– Jag ser dock ingen principiell skillnad mellan nämndemän i tingsrätt och hovrätt. Jag är skeptisk oavsett, säger Schultz

Ett problem med det nuvarande systemet är att lekmännen gjorts till domare. I andra länder fungerar istället nämndemän som en jury, det hade varit ett bättre alternativ enligt Schultz.

– Om nu lekmän ska finnas med i

dömandet, vilket jag inte är säker på behövs, så tycker jag att de enbart skulle bedöma fakta i målet.

Det finns ett utrymme för reformering av systemet enligt Schultz. Nämndemännen borde skriva under och stå bakom domarna. Lekmännen borde även kunna skriva sina egna skiljaktiga meningar. Detta kan dock uppfattas som världsfrånvänt för en yrkesdomare, enligt Schultz.

– Men det går ju att ordna. Det är 2018 och det går att maila varandra!

Schultz menar att en viktig aspekt som ofta glöms bort är att de flesta målen saknar nämndemän. Det finns inga lekmannadomare i fastighetsmål, konsumenttvister, och skadeståndsmål exempelvis. Det är endast i brottmål, migrationsmål och vissa typer av förvaltningsmål och familjemål som nämndemännen medverkar i.

– Jag har aldrig hört någon som klagat på rättssäkerheten i exempelvis mål om fel i fastighet. Det verkar fungera alldeles utmärkt!

Frågan om nämndemännen överhuvudtaget borde ha en plats vid rättskipningen är kontroversiell. Men Schultz menar att nämndemännen borde tas bort helt.

– Min tentativa uppfattning är att vi inte borde ha lekmän alls i rättskipningen.

TEXT Cornelia Frank

FOTO Privat

FIREL DANHO:

Nämndemannasystemet behöver stärkas – inte avskaffas

NÄMNDEMÄN FYLLER EN HISTORISKT OCH SAMHÄLLELIGT VIKTIG FUNKTION OCH BÖR INTE AVSKAFFAS. Istället bör vi utöka antalet nämndemän per sits. Men nomineringsprocessen och kravet på partipolitisk tillhörighet måste ändras, anser Firel Danho.

VARJE gång en ny nämndemannaskandal avslöjas vaknar media till liv och det ställs krav på ett avskaffande av nämndemannasystemet. Enstaka nämndemän får övriga nämndemän att framstå som en grupp inkompetenta rasister som sover i rättsalen.

Vad är lösningen och vad ska vi ha istället? Det är en svår fråga som sällan reflekteras över.

Argumenten för att nämndemän borde avskaffas baseras på principer om maktindelning och rättssäkerhet. Men rent historiskt och faktamässigt håller de argumenten inte.

Historiskt har de främsta skälen till att ha nämndemän varit att förhindra rättsmissbruk och korruption.

Idag är det endast omkring 55 av 195 självständiga stater världen över som använder sig av någon form av nämndemannasystem.

I de länder som saknar nämndemannasystem är risken för rättsmissbruk

och korruption högre än i de länder som har det. Inom svenska domstolar är risken näst intill obefintlig.

I Sverige tjänstgör nämndemän under en valperiod, till skillnad från exempelvis USA där jurymedlemmarna lottas fram i röstlängderna och därefter tjänstgör en gång i livet. Det svenska systemet möjliggör för nämndemän att under sina fyra år (en valperiod) bli skickligare på att göra juridiska bedömningar. Vidare tvingas inte heller de som nomineras av partierna att tjänstgöra utan den fria viljan väger tyngre.

Vad som emellertid är problematiskt med dagens nämndemannasystem är hur nämndemän tillsätts. De tjänstgör efter att de nominerats av de olika politiska partierna. Samtidigt saknar 97 procent av befolkningen politisk tillhörighet enligt SCB. Med hänsyn till det bör politisk tillhörighet inte vara avgörande för vem som kan nomineras till uppdraget som nämndeman. Att tillsätta nämndemän baserat på endast politisk tillhörighet är varken relevant eller demokratiskt. Det bör ändras.

Nämndemän upprätthåller legiti-

miteten och det förtroende folk har till rättssystemet som dömande- och kontrollfunktion mot statligt maktmissbruk och därför bör nämndemannasystemet förstärkas och inte avskaffas. Följande förändringar bör göras:

Systemet kan göras om så att det genom en demokratisk process nomineras personer som önskar tjänstgöra och sedan röstas fram oberoende av politisk tillhörighet.

Tjänstgörande ska vara med under en ämbetsperiod om fyra år, detta för att möjliggöra för nämndemän att dels utveckla kunskaperna inom det juridiska dömandet och dels för att agera kontrollfunktion mot statligt maktmissbruk.

Nomineringsprocessen bör ske inom Nämndemännens Riksförbundet som ska utse nämndemän och inte ett politiskt parti.

Det krävs bättre tjänstgöringsvillkor med högre arvode för nämndemän.

En introduktionsutbildning för att öka den juridiska kunskapen.

Utöka antalet nämndemän per sits från 3 till 6 för att åstadkomma bättre mångfald och allsidighet.

TEXT Firel Danho

Varför får du rösta?

I HÖST GÅR SVERIGE TILL VAL.

Det är en viktig del av demokratin, men långt ifrån den enda. David Munck berättar om striden för rösträtt som tog fart kring sekelskiftet 1900.

SOM manifestation i rösträttsfrågan hölls 1893 en svensk "folkriksdag". Den samlade klart fler deltagare än samma års val till riksdagens andra kammare, dit bara män över viss inkomstnivå fick rösta. Kommunalvalen, vars elektorvalde riksdagens första kammare, var graderade så rikas röster vägde mer. "Det är skam, det är fläck på Sveriges banér/ att medborgarrätt heter pengar", diktade Verner von Heidenstam.

Vid en andra folkriksdag 1896 blottlades, mellan liberaler och socialister, skarpa konflikter (som följt med in i demokratin). Liberalerna ogillade strejker men socialdemokrater drev fram en tredagars politisk strejk för rösträtt 1902. Året därpå bildades Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, på initiativ av Fredrika Bremer-förbundet och radikalare kvinnosakskvinnor som Anna Lindhagen.

Rösträttspropositionen 1917 av regeringen Nils Edén (lib) och Hjalmar Branting (s) hade stöd i andra kammaren, men högern sa nej i första. Samma höst tog bolsjevikerna makten i Ryssland, vars fred med Tyskland-sidan 1918 följdes av inbördeskrig, även i Finland där de röda krossades. Lenin utropade proletariats diktatur. Skeendet påverkade borgerligheten i ett Sverige som nyligen skakats av hungeruppror. Är-

kebiskop Nathan Söderblom sa att det vore "ett brott mot riket om högern nu ej gäve efter". Skeppsredaren Dan Broström telegraferade till högermän att deras blockerande "kan medföra ödesdigra följder för en lugn samhällsutveckling".

Enligt riksdagens särskilda rösträttsutskott med Branting vid pennan hade Europas folk "bragts till förtvivlan" av världskriget och "på revolutionär väg begynt en radikal politisk och social omgestaltning". Kommunism beskrevs som "ett klassvälde fastän upp- och nedvänt; de nya privilegierade skulle utgöras av det gamla samhällets bottenlager, medan de som förut intogo förmånsställningen nu öppet dömas till rättslöshet". Denna "vrångbild av social revolution" hindrade inte att "ett gammalt tidsskede" verkligen "går i graven och ett nytt födes... Världen måste göras trygg för demokratin". Per T Ohlsson ser utskottets stolta ord som vår motsvarighet till Lincolns tal mot slaveriet. Han menar att det fanns hot om svenskt inbördeskrig "klass mot klass" om inte högern svängt i sista stund.

Allmän och lika rösträtt klubbades 1918–1919. I andrakammarvalet 1921 fick svenskar som fyllt 23 år rösta utom vid värnpliktsvägran, fängelse, konkurs, fattigvård och omyndigförklaring; dessa undantag togs successivt bort. De två kamrarna ersattes 1971 av dagens ordning där hela riksdagen direktväljs med 4-procentsspärr.

Vi ser nu hur demokratin är sårbar, svag mot många slags destruktivitet och översitteri, svår att införa i länder med auktoritära/koloniala rötter samt beroende av väldigt mycket som händer mellan valdagarna. Fria val är inte tillräckligt för att demokratin ska leva, men det är nödvändigt. Gå och rösta den 9 september!

TEXT David Munck

FOTO Thinkstock

Källor: Torbjörn Vallinder *I kamp för demokratin: Rösträttsrörelsen i Sverige 1886–1900* Per T Ohlsson 1918. Året då Sverige blev Sverige

Skyddad identitet – en mänsklig rättighet

EN DEMOKRATISK RÄTTSSTAT ÄR BYGGD PÅ den politiska filosofin om människans bästa. Aristoteles påstod redan under antiken att statens uppgift är att skydda medborgarna. Rätten till anonymitet när medborgaren lever under hot är just ett sådant skydd som är essentiellt i ett demokratiskt samhälle.

SOM fyraåring upphörde Madeleine att existera. Hon förekom inte i något svenskt register och på förskolans klassfoton fick hennes glada leende inte längre vara med. Trots detta sprang Madeleine glatt runt i dockrummen och sjutton år senare lever hon fortfarande med en skyddad identitet.

För en utsatt person är möjligheten till skyddad identitet livsviktig. Enligt Socialstyrelsen är det främst kvinnor och deras barn som beviljas skydd om de lever under hot. Sådant var fallet för Madeleine och hennes mamma.

– Kort sagt orsakade min pappa svåra konflikter för vår familj, han hotade bland annat med att ta med mig till sitt hemland.

För att försvåra för pappan beviljades Madeleine och hennes mamma skyddad identitet. Deras riktiga namn och personnummer undgömdes i privata register hos Skatteverket och de fick även skyddat boende.

Det existerar tre olika nivåer av skyddad identitet: sekretessmarkering, kvarskrivning och fingerade personuppgifter. Den första typen innebär att personuppgifterna för den utsatte mörkläggs och myndigheter tvingas vara restriktiva med att lämna ut den skyddades uppgifter. Kvarskrivning brukar kombineras med sekretessmarkering och innebär att personen i fråga får ett nytt boende

med en adress som undgöms. Högsta nivån av skyddad identitet är fingerade personuppgifter, som medför omfattande förändringar för den utsattes liv. Hela personens identitet byts ut och det krävs även att kontakten till släktingar och vänner bryts.

På grund av den omständliga förändringen är fingerade personuppgifter oerhört ovanligt i jämförelse till sekretessmarkering och kvarskrivning. Socialstyrelsen fastställde att cirka 30 personer levde med fingerade personuppgifter i Sverige år 2005. Medan 9 600 personer levde med sekretessmarkering och 770 personer med kvarskrivning år 2004. Sedan dess konstaterar man att siffran har höjts markant. Detta beror bland annat på det ökade hedersvåldet i Sverige och dessutom används skyddet även allt oftare för hotade vittnen.

Den markanta höjningen innebär dock inte lättare tillgång till skydd utan en noggrann undersökning av Socialstyrelsen krävs fortfarande för ett beviljat skydd. Socialstyrelsen menar dock på att Socialtjänstens skyldighet att hjälpa ut-satta, enligt socialtjänstlagen, har brustit i bemötande och handläggning. Vilket kan vara en anledning till den svåra tillgången av skyddad identitet.

Offentlighetsprincipen som återfinns i en av våra grundlagar, tryckfrihetsförordningen, kan även vara en tröskel för

beviljandet. Principen innebär att alla allmänna handlingar skall vara offentliga, vilket betyder att en skyddad identitet strider mot principen. Dock reglerar tryckfrihetsförordningen att en begränsning är tillåten i den mån det är nödvändigt för en människas trygghet. Detta innebär att socialtjänsten måste beakta principen genom att göra en avvägning mellan det allmännas intresse och det personliga intresset.

Tillgången till skyddad identitet är dock en mänsklig rättighet. Rätten till privat- och familjeliv skyddas av artikel 8 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Europeiska Unionen har införlivat denna rättighet i sin egna rättighetsstadga och i artikel 8 detaljeras rätten till skydd av personuppgifter. I bland annat offentlighets- och sekretesslagen har Sverige inkorporerat artikel 8, vilket är signifikant för statens igenkännande som demokrati.

– Om det inte vore för skyddet från de offentliga myndigheterna tror jag inte att jag hade fått leva ett lika tryggt och fritt liv, säger Madeleine.

Sedan barnsben har hon levt med både sekretessmarkering och kvarskrivning och även om det inte är lika aktuellt idag fortsätter hon att ansöka efter skyddad identitet.

– Att ha en skyddad identitet är fortfarande bra av säkerhetsskäl, men däremot kan det bli problematiskt vid kontakt av myndigheter när det gäller administrativa angelägenheter.

Myndigheter har haft problem med att dölja uppgifter om skyddade personer. I studien G(l)ömda- En studie om kvinnor och barn med skyddade personuppgifter av Weinehall m.fl. för-

klarar författaren hur kvinnorna som utsatts för att deras uppgifter läcks drabbas. Många har haft svårt för att lita på offentliga myndigheter vilket har påverkat deras livskvalitet och hälsa, menar Weinehall. Madeleine förklarar att det psykiska har påverkat henne i stor mån med och att skyddet inte innebär omedelbar harmoni, utan att livet till trygghet är en succesiv process.

Det är däremot inte endast myndigheterna som kräver försiktighet. I och med dagens digitala värld måste Madeleine vara privat på alla sociala medier. IT-brottsspecialister hos polisen varnar människor med skyddad identitet från att kommentera och dela inlägg på sociala medier. Risken finns att personen som man vill gömma sig ifrån hittar en. Att leva med skyddad identitet kräver därför tolerans och kan bli problematiskt i tillfällen personen är oförsiktig.

Det kan därför konstateras att skyddad identitet har stora konsekvenser på den enskildes liv. Ekonomiska, sociala och psykologiska påföljder innefattas i skyddet, men dess ändamål är livsavgörande. Skyddet från de offentliga myndigheterna är fundamentala för en rättsstat och för en demokrati.

– Sverige har en skyldighet att garantera medborgarnas säkerhet, om rätten till skydd inte fanns, hur skulle samhället då se ut för de mest utsatta?

Namnet Madeleine är fingerat.

TEXT Sara Passandideh

FOTO Thinkstock

Domarbanan – för dig som vill jobba med kvalificerade juridiska frågor

VAD INNEBÄR DET EGENTLIGEN att gå domarbanan? ius-bäraren har intervjuat de administrativa fiskalerna Clara Ljunggren och Sofia Bengtsson samt före detta lagmannen Sigurd Heuman för att få en inblick i vägen till att bli en domare.

DOMSTOLARNA utgör stommen i det svenska rättsväsendet. Det följer av regeringsformen att domstolarna på ett sakligt och oberoende sätt ska iaktta var individs likhet inför lagen. Den enskilde individens och därigenom även samhällets rättstrygghet samt rättssäkerhet grundar sig i att domstolarna fungerar och utför sitt arbete på ett tillfredställande sätt. Det är ett fundament i en rättsstat. För att domstolarna ska göra detta krävs kompetenta domare.

I november 2017 presenterades utredningen, ”SOU 2017:85 – Rekrytering av framtidens domare”, vilken utfördes för att se över rekryteringen av ordinarie domare. Utredning visade att allt färre söker anställning som domare. Antalet tillsättningsärenden år 2016 med 0,0 – 1,0 sökande per anställning var sju stycken. Samma år hade hela 51 procent av ärendena hos Domarnämnden tre eller färre sökande per enskild anställning. I vissa fall har anställningarna inte ens tillsatts.

Ett klassiskt dilemma som jur. studs. ofta ställs inför är om man ska sitta ting, satsa på domarbanan eller job-

ba på byrå. Clara Ljunggren och Sofia Bengtsson är administrativa fiskaler vid Kammarrätten i Stockholm och går även själva domarutbildningen. Egentligen går vi domarutbildningen, båda har vi gjort klart vårt första överrättsår och är ute på vår underrättstjänstgöring men har kommit tillbaks hit på kammarrätten under ett år för att jobba administrativt. Som administrativ fiskal får vi jobba med olika rekryteringar, svara på skrivelser från allmänheten men även arrangera lite studiebesök och liknande.

Kammarrätten i Stockholm har antagningar sex gånger per år, men det är lite olika från domstol till domstol. De sökande skickar in sina notarietjänstgöring och juristexamen samt inger även referenser. Därefter väljs de lämpliga kandidaterna ut.

Här på kammarrätten har vi en urvalsgrupp bestående av en administrativ fiskal, tillförordnad assessor, lagman, kanslichef men även en facklig representant. Efter att dessa valt ut lämpliga kandidater sker intervjuer där även kammarrättspresidenten sitter med. Därefter beslutas vilka som ska anställas. De sökande brukar ha olika bakgrunder, vissa

kommer direkt från notarietjänstgöring medan andra tagit en paus och gjort något annat.

Själva domarutbildningen är fyra år lång och består av både administrativt men framförallt juridiskt arbete både i över samt underrätt. Clara och Sofia berättar om resan.

Första året arbetar man som fiskal på en överrätt och har arbetsuppgifter som i stort motsvarar de uppgifter notarier har på underrätt. Man jobbar som handläggare och gör rättsutredningar, föredrar mål samt sitter som protokollförare vid förhandlingar. Efter det skickas man ut till någon av överrättens underrätter. Där jobbar man i två år som domare med titeln fiskal. Man får handleda notarier men framförallt ansvara och ta hand om egna mål som man ska bereda fram och döma i. Därefter skickas man tillbaka till sin överrätt och får arbeta som domare där. Samtidigt parallellt under hela utbildningen har man 10 kurser som ingår i fiskalsutbildningen, allt från processuella till materiella kurser. Slutligen avslutas utbildningen med en Europaresa där man får besöka olika EU institutioner såsom EU-domstolen.

Både Clara och Sofia tycker att domarutbildningen är starkt präglad av utbildningsinslagen och därmed en mycket lärorik erfarenhet för jurister.

Som jurist blir man väldigt juridiskt skolad i och med att man har en handledare som ger återkoppling på allt man gör. Man får väldigt mycket träning i den juridiska metoden av att vara på en

domstol. Det märks att kammarrätten är en utbildningsinstans och att de har ett uttänkt system bakom det hela.

Därför kan både Clara och Sofia starkt rekommendera domarbanan och betonar framförallt den gedigna utbildning man får samt möjligheten att arbeta med juridiska frågor.

Domarbanan har känts helt rätt. Jag älskar den naturliga utvecklingen som är en inbyggd del av utbildningen. Man känner hela tiden hur man blir bättre samt blir betrodd nya utmanande ansvarsområden. Det trivs jag väldigt mycket med, säger Clara.

Det som tilltalar mig är att man verkligen får jobba med kvalificerad juridik. Många gamla studiekamrater som jobbar på myndigheter berättar att stor del av tiden går till annat ex. administration, men vi på domstolen sitter verkligen med våra mål hela dagarna, säger Sofia.

Rollen som domare

Men hur är det då att arbeta som domare? Sigurd Heuman var tidigare lagman vid Helsingborg tingsrätt under många år och har en stor erfarenhet av domstolen och dess arbete.

Att vara lagman består utav två uppgifter. Det ena är att administrera domstolen och se till att den dagliga verksamheten fungerar. Det ska sägas att man har många personer till hjälp, men ytterst är det lagmannens som ansvarar för att det fungerar.

Den andra uppgiften är den dömande verksamheten. Det är en ganska svår balansgång mellan den dömande och administrativa verksamheten. Man vill inte ägna sig för mycket åt det ena eller andra, utan försöka hantera båda delarna på ett bra sätt.

Sigurd sökte sig till domarbanan just med anledning av den dömande verksamheten, vilket kom att infriade alla hans förväntningar.

Jag tycker det var väldigt roligt, in-

Clara Ljunggren, Sofia Kinnunen Bengtsson, Omid Moallemi

tressant och stimulerande på många olika sätt. För min del, som satt i allmän domstol, tyckte jag det var lika roligt med brottmål som tvistemål. Jag valde domarbanan för att jag föreställde mig att det skulle vara intressant att döma, att ha med människor att göra och försöka hantera deras tvister. När det gällde brottmål ville jag försöka förstå varför människor handlade som de gjorde. För mig var det absolut roligast att få arbeta med dessa båda sidor.

Något annat Sigurd ansåg var roligt, när det gäller tvistemål, var det stora kollegiala inslagen. Framförallt att han kunde diskutera mål med de andra domarna vilket underlättade arbetet. När det gäller vilka egenskaper som en bra domare bör eftersträva betonar Sigurd särskilt vikten av att ha ett gott omdöme.

Jag tror omdöme är väldigt viktigt. Man ska ha en känsla för vad som är rimligt. Det är också viktigt med analytisk förmåga, man måste kunna analysera vad problemen är och hur dem hänger ihop. Sen är det alltid en fördel om man är

duktig på att skriva. Det är dock en egenskap man alltid kan lära sig och förbättra. Skriva en dom är lite av en egen teknik. Slutligen tycker Sigurd att domarbanan ger en riktigt god erfarenhet som kommer till nytta även om man väljer att hoppa av den för att arbeta med andra områden.

– Jag tycker absolut att man ska testa domarbanan, det finns inget att förlora på det. Man får värdefull domarerfarenhet som jag dessutom tror att på byråerna, om nu det är alternativet, uppskattar. Om man hoppar av förstår man i vart fall hur det går till i en domstol, vad en process innebär. Det är inte alla advokater som har kläm på det. Domarbanan är därför en riktigt god erfarenhet.

TEXT Omid Moallemi

FOTO Roger Olausson, Informatör på Kammarrätten i Stockholm

“Svenska häkten är jämförbara med tortyr”

RÄTTEN TILL EN RÄTTVIS RÄTTEGÅNG är central i en demokratisk rättsordning. För försvarsadvokaten Johan Eriksson präglas arbetet av att upprätthålla denna rätt. Iusbäaren har träffat honom för att prata om rollen som försvarare, rätten till en rättvis rättegång och hur det är att ta sig an uppgiften att försvara en misstänkt terrorist.

V i möter Johan Eriksson på Juristernas Hus efter att han föreläst om argumentationsteknik inför en samling blivande jurister. Under våren har han varit aktuell med sin bok *Handbok för försvarare* och som försvarsadvokat för Rakhmat Aki-lov i den uppmärksammade rättegången efter attacken på Drottninggatan i april 2017. Trots ett fullspäckt schema tycker Johan att det är viktigt att avsätta tid för att engagera juriststudenter. – Om intresset finns tycker jag att det närmast är en skyldighet att ställa upp.

På 80-talet när han själv läste juristprogrammet vid Stockholms Universitet träffade han endast på en enda verksam advokat, Bengt H Nilsson, som sedan kom att bli en stor förebild. Johan tror att det är viktigt att studenter kommer i kontakt med verksamma jurister utanför universitetet, eftersom det finns saker som professorer inte riktigt kan lära ut.

– Jag tror att jag kan tillföra andra nyanser. Som att skapa den känslan som jag själv hade när jag en gång gick härifrån och tänkte att jag ville bli som Bengt H Nilsson.

Förutom att studenter bör erbjudas

mer kontakt med verksamma jurister tycker Johan att det behövs bättre litteratur och fler praktiska moment under utbildningen. Detta eftersom han märkt att nytutexaminerade jurister har väldigt lite praktisk erfarenhet när det är dags att börja processa i domstol. Det var behovet av praktisk vägledning som ledde till att Johan skrev boken *Handbok för försvarare* som kom ut i början av året.

– Det var ett stolt moment när boken släpptes.

I sin bok delar han med sig av de erfarenheter och råd han samlat på sig under sina många år som försvarare. Han gör också en del jämförelser med de tekniker som används i anglosaxiska länder och menar att svenska advokater har mycket att lära från andra länder som exempelvis England.

– Där utbildar man sig till att bli rättegångsadvokat medan vi i Sverige istället tränar oss när vi är ute i arbetslivet. Det är skillnad.

Säljer rimliga tvivel mot betalning

Johan hoppas att boken ska hjälpa jurister att undvika många av de grundläggande fel som han själv gjorde när han var ny i

advokatrollen. Han berättar att han som ung kunde imponeras av försvarare med en aggressiv argumentationsteknik, men att han ganska tidigt insåg att när någon argumenterar så kraftigt tenderar det att låta överdrivet och inte trovärdigt alls. Han tror att det är bättre att satsa på att vara “likeable” och våga göra saker på sitt sätt.

– Jag brukar säga att jag säljer rimliga tvivel mot betalning. Vissa drar på så rejält och hävdar att de ska bevisa att deras klient är oskyldig. Så gör inte jag. Jag säger snarare att det väl är rimligt att tänka sig att den här personen inte är skyldig. Jag har kommit fram till att det är en mycket mer fungerande variant.

Utöver en god teknik och erfarenhet tror han att framgångsreceptet, för att bli en riktigt bra försvarare, handlar mycket om att vara envis.

– Man ska vara envis i den mening att man inte ger upp. Jag tycker att det är uselt att ge upp när det blir jobbigt. En sådan försvarare skulle inte jag vilja ha. Jag skulle vilja ha någon som kämpade, men ändå hade kvar fötterna på jorden.

Han menar att det är viktigt att förstå att en försvarare i brottmål arbetar med människor på livets skuggsida och att nästan alla som blivit misstänkta för brott är mer eller mindre i kris av det. Det innebär att en bra försvarare behöver skapa sig ett socialt bollsinnestänne så att den misstänkta vågar prata och kan lita på en. Han tror också att det i allmänhet är bra att inte försöka göra folk upprörda i onödan.

– I längden vinner alltid den snälla.

Namn: Johan Eriksson

Ålder: 54 år

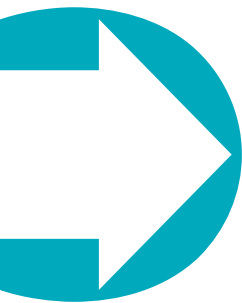
Bor: Stockholm

Examen: Stockholm 1989

Yrke: Försvarsadvokat

Aktuell: Försvarsadvokat till den åtalade i terrorattacken på Drottninggatan, författare till “Handbok för försvarare”

Några enstaka gånger under sin karriär har Johan kommit att anmäla åklagare då han ansett att de felaktigt utnyttjat sin makt. Men att han överlag skulle ägna sig åt att gå hårt åt mot åklagare är något som av media framställts felaktigt, menar han.

– Påståenden om att jag skulle ha drivit rättssäkerhetsfrågor för att förvirra rätten eller förskjuta fokus, det är nonsens. Jag drev rättssäkerhetsfrågor för att det var viktigt och jag skulle göra det igen.

Rättssäkerheten som drivkraft

I skrivande stund pågår rättegången mot Rakhmat Akilov som står åtalad för attacken på Drottninggatan i Stockholm i fjol. Som Akilovs försvarsadvokat är det Johans hittills mest medialt uppmärksammade mål. Inför uppdraget förstod han att målet skulle få stor uppmärksamhet och väcka starka reaktioner hos människor, men att han personligen skulle motta så mycket hot och aggressioner var han inte beredd på.

– Jag har jobbat länge och försvarat människor som gjort förfärliga saker. Jag har varit med om att människor blivit arga på mig och provocerade av mig som advokat, men den typen av reaktioner jag fick i det här målet hade jag inte en tanke på.

Överlag är han dock tacksam för den uppmärksamhet Akilov-målet har medfört. Det har gett honom möjligheten att få prata om advokatrollen och frågor om rättssäkerhet i en helt ny omfattning, vilket han ser som en stor fördel.

– Känslan för att det ska vara rättvist och schysst har varit en drivkraft för mig sedan jag började det här yrket.

Johan menar att det är hans skyldighet att agera när han ser eller märker något som är fel eftersom han i sin roll som försvarare ”alltid står på den svagas sida”. Han betonar vikten i att ha en rakryggad

advokat som förstår sin roll och inte låter bli för sin egen skull, eftersom klienterna har hela staten emot sig.

Isoleringen i svenska häkten bryter ner människor

Sverige har ända sedan 90-talet kritiserats av både FN och Europarådet för sina långa häktningstider och för den stora andel häktade som sitter isolerade genom beslut om restriktioner. Samtidigt vittnar forskning om de mycket negativa effekter isoleringen har på enskilda individers hälsa. Trots detta sitter fortfarande ungefär två tredjedelar av de häktade med restriktioner som gör dem isolerade, både från omvärlden och från andra häktade. Med sin långa erfarenhet som försvarare har Johan mycket erfarenhet från förhållandena på häktet och hur det påverkar människor.

“ Det finns häkten i andra länder som är mycket äckligare, men isoleringen i Sverige är värre.

– Det finns häkten i andra länder som är mycket äckligare, men isoleringen i Sverige är värre. Den bryter ner människor. Och då kommer man alltså mentalt vara fullständigt nedbruten när man ska göra det viktigaste i sitt liv, att försvara sig i en domstol.

Han anser att vi kan göra mycket för att korta ner häktningstiderna, men också för att förändra villkoren i häktet. Exempelvis krävs det alternativa åtgärder såsom modeller för samsittning, särskilt för unga människor och de som mår dåligt av isoleringen.

– Om det inte fungerar, ja då får man släppa ut människor. Vi kan inte ha enskilda människor som sitter häktade för att staten inte har resurser.

En annan aspekt av frågan om häktningstider är oskyldighetspresumtio-

nen. Johan menar att tiden någon har suttit häktad påverkar omgivningens uppfattning av dennes skuld. Ju längre en person suttit häktad - desto mindre är chansen att den åtalade betraktas som oskyldig vid rättegångens start.

Framtiden

Regeringen har nyligen lagt fram ett lagförslag innebärande en maxtid på sex månader i häktet. Johan är positiv till förslaget i den mening att han ser det som ett steg i rätt riktning, men tror inte att det kommer leda till någon större skillnad i praktiken.

– Alla de mål som tar mer än sex månader är undantagna, vilket innebär att den nya lagstiftningen inte kommer vara till någon hjälp för de som sitter häktade för allvarigare brott. För medelallvarlig brottslighet kommer det dock innebära en förändring.

Trots att frågor om rätten till en rättvis rättegång får allt större uppmärksamhet tror Johan att vi har en lång väg kvar tills det blir en del av vårt rättssystem. Samtidigt menar han att dagens unga jurister och juriststudenter har mer kunskap om rättighetsfrågor än tidigare generationer. I det stora hela ser han positivt på vad framtidens försvarsadvokater kan ge.

– Det finns en enorm utvecklingspotential för den som har intresset för det här yrket!

TEXT Ingrid Öhrn
& Matilda Gustafsson
FOTO Matilda Gustafsson
ILLUSTRATION Fredrika Lageryd

Hör du till dem som lyssnar?

Vi vet att nyckeln till att bli en skicklig affärsjuridisk konsult ligger i förmågan att vara lyhörd.

Inte bara för kundens utmaningar och problem, utan också mot kollegor. Genom att ha en transparent kultur tar vi tillvara på all den kunskap som finns inom våra väggar, och skapar de bästa förutsättningarna för ett givande samarbete. Vill du bli en del av en advokatbyrå som lyssnar på det du har att bidra med? Kom förbi på ett samtal!

DEN MODERNA BYRÅ
CEDERQUIST.SE

CEDERQUIST

Har du koll på årets lagändringar?

Bättre tillgänglighet för funktionshindrade

Fler företag kommer efter den 1 maj att omfattas av kraven på tillgänglighet. Företag med färre än tio anställda inom varu- och tjänstesektorn har tidigare varit undantagna, men kommer nu omfattas. Detta ledder till att fler restauranger, frisörer och butiker behöver anpassa sig till personer med funktionsnedsättning vilket ger ett ökat skydd mot diskriminering.

Förskolan obligatorisk

Skolplikten i Sverige kommer att förlängas till tio år och börjar gälla från det kalenderår när barnet fyller sex år. Lagen kommer att gälla från och med höstterminen 2018.

Premie för elcykel

Mellan 2018 och 2020 avsätter regeringen 350 miljoner kronor per år till en premie hos Naturvårdsverket. Premien kan ansökas av privatpersoner som har köpt ny elmoped, elcykel eller elmotorcykel och därmed återfå 25% av inköpspriset med ett tak om 10 000 kronor. Detta i förhoppning om att minska bilanvändning.

Don't speak and drive

Sedan februari i år är det förbjudet att prata i mobiltelefonen samtidigt som du kör bil. Detta gäller om du håller mobiltelefonen i handen. Enligt Motor-

männens Riksförbund är lagen en viktig signal från samhället att köra bil och samtidigt hålla i en mobiltelefon inte är ett acceptabelt beteende.

Olaga integritetsintrång

En ny lag avser att täcka upp för de brott som lagen mot förtal haft svårt att täcka. Att sprida integritetskänsliga bilder och uppgifter om en person, så som nakenbilder och hämndporr i syfte att allvarlig skada annan person blir nu straffbart.

Sexbrott mot barn

Tidigare för att dömas för kontakt med barn i sexuellt syfte har det krävts att en person, förutom att föreslå träff med barnet, även gjort något för att träffen verkligen ska bli av. Detta har nu ändrats. Att föreslå en träff i sexuellt syfte blir straffbart – oavsett om mötet ägt rum.

Åldersgräns på solarium

Från september i år är det 18-årsgräns för att sola solarium i kosmetiskt syfte. En av anledningarna bakom förslaget är att hudcancer är den vanligaste cancerformen i Sverige.

Advokaters fritid får större roll

Begår en advokat brott utanför sin arbetstid kan det ge upphov till en uteslutning ur Sveriges advokatsamfund. Syftet är att säkerställa att advokater uppfyller såväl lämplighet som de etiska krav som ställs på arbetet.

KÄLLA Riksdagen, regeringen
TEXT Matilda Gustafsson

STOPPAD grundlagsändring

REGERINGEN FÖRESLÅR ÄNDRINGAR i yttrandefrihetsgrundlagen och tryckfrihetsförordningen. Syftet med regeringens proposition var att öka skyddet för enskilda människors integritet, vilket i sig är gott, men Harri Korhonen är kritisk till förslaget och manar till seriös diskussion.

DETTA har passerat relativt obemärkt i den allmänna debatten och inte alls diskuterats fram tills nu sent under våren. Vilket är anmärkningsvärt då grundlagsändringar inte direkt är vardagsmat. Förslaget i korthet innebär bland annat att privatpersoner hindras få tillgång till allmänna handlingar i samma utsträckning som nu gällande lagstiftning gör det möjligt. Istället skulle mediebolag, banker, vissa företag få behålla rätten att få ut handlingarna i sitt yrkesutövande via databas-tjänster. Ett a-lag med rättigheter och ett b-lag utan rättigheter.

Från början stöttade allianspartierna förslaget som presenterades av Mediagrundlagskommittén i december 2017. Under våren har alliansen ändrat åsikt efter massiv kritik från flera instanser. Formuleringar i lagförslaget är otydliga och luddiga, förslaget brister i bland annat avgränsning och tillämpning enligt de borgerliga partierna. Grundlagsändringarna stoppas för att regeringen inte får tillräckligt med stöd i riksdagen.

Argumenten för en ändring är att sedan lagarna skrevs har informationsmil-

jön och möjlighet till att få ut handlingar ändrats. Kort och gott internet, vilket även ger möjlighet att sprida (förtala/näthata) enskilda individer. Ändringarna skulle ge nackdelar med. De skulle skapa en orättvisa i förhållandet mellan stat och den enskilda, även mellan etablissemangen och den enskilda. Granskningsmöjligheten skulle bli enkelriktad. Vilket strider mot offentlighetsprincipen. Alla ska ha möjlighet till insyn till statens och kommunernas verksamhet och kunna granska den.

Att jag ska förklara alla fördelar med offentlighetsprincipen och dess syfte i en tidning vars målgrupp är juriststudenter och yrkesverksamma jurister är onödigt. Dock uppmanar jag till att ge er in i debatten med era icke juristvänner och förklara varför det är bra. Var beredda på att argumentera kring personlig integritet och näthata. Lyft hur detta är unikt i världen och viktigt för transparens i de offentliga myndighetsutövandet och demokrati i Sverige. Kunskapen om grundlagarna behöver öka bland allmänheten!

Avvägningen mellan den enskildes privatliv och möjlighet att skydda den, samt att ha myndigheter som är helt transparenta är svår. Men att göra inskränkningar och dela upp vilka som har och vilka som inte har rättigheter, med luddiga och dåligt formulerade lagtexter är inte rätt. Även fast syftet är gott. Flera lyfter möjligheten om att folkomröstning. Vilket jag personligen är helt emot. Frågan ska inte bli något politiker kan ta enkla populistiska poäng med. De ska hanteras varsamt av jurister.

Med det sagt. Riksdagsledamöter och framförallt regeringen bör ha större respekt för våra grundlagar, och inte lika lättvindigt vilja ändra i dom.

TEXT Harri Korhonen

FOTO Thinkstock

Kvicksilverkulturen

ARBETSGIVARE I STOCKHOLM har ofta svårt att behålla kompetent personal men talar sällan om varför. David Munck ser en osund kultur öppna nya möjligheter för den som vill förkovra jobbet på sikt.

BRANSCHTIDNINGEN Resumé 25/3-18 berättas hur en ”ytterst kompetent och lojal” reklamman i Stockholm tog sitt liv. Tragedin började 2014 när en sjukskriven chefs uppgifter landade på Peter. ”Han magrade, sa att han inte hade tid att käka lunch... Han arbetade då ungefär tio timmar extra i veckan”, säger änkan Frida (fingerade namn).

Efter fusion och nedskärningar 2015 blev Peter ”även involverad i en pitch” och pressad att öka säljprognosen. Han ”föll ihop med en duns” en kväll, fick fyra ersättare och sa till sist att han behöver ”aldrig mer prata med de här människorna”. Det betydde mer än Frida kunde ana. Enligt Resumé glömde byrån i ”förändringshysterin” att ”de enskilda individerna, personalen, är helt avgörande för att nå långsiktig framgång”.

Jag behöver inte berätta om Paolo Macchiarini (men se iusbäraren 1/2017!) eller KI:s Boston-konsulter för 700 000 kr/månad. Den 22/3-18 skriver DN att ”en grupp sjuksköterskor sagt upp sig från Karolinska Huddinge under förra

våren. 20 patienter i behov av akut operation av cancer i bland annat bukspottkörteln och levern fastnade i operationsköer... Minst två patienter har avlidit”.

Enligt arbetsmiljötidningen Du&Jobbet 1/2018 har 46 procent av Sveriges socionomer och 30 procent av poliserna lämnat yrket i arbetsför ålder. Polisbristen efter den centralstyrda omorganisationen fick en grotesk spin när Löfven öppnade för att skicka militär på förorten. Det blev en internationell snackis om Sverige som Nordens Balkan.

Human Resources (HR) sägs stå på fem ben, förkortade som karibiska ön Aruba: Attrahera, Rekrytera, Utveckla, Behålla och Avsluta. I Stockholm har det ben som börjar på B amputerats. Arbetskraften ska flyta likt kvicksilver. Även om det står ”win-win” på PowerPoint-bilden kan alla nu se att denna manipulativa kultur har ett pris.

Förr kampanjades mot ”hoppjerkan”. Nu är felet ”de arbetsgivare som inte har vett att värdesätta erfarenhet, kompetens och lojalitet”, påpekar Patrik Kronqvist i Expressen 8/11-17. Oftare skylls dock

på ”yngre gnällspikar” och ”bräckliga blommor” som ratar ”överflödande smörgåsbord” (DN-ledare 16/4-17). Läs Karin Pihl, Expressen 19/1-18: ”Att jobba svart på en krog i Kreuzberg till man är 30, plugga strökurser så länge CSN-lånet räcker eller resa utomlands för sparpengarna i väntan på inspiration till ett filmmanus är förvisso kul och livsbejakande. Problemet är att vi inte tänker på framtiden”.

Pihl, vars bild inte alls liknar de många jur stud jag varit mentor till, får tala för sig själv. Du kan ha en dold resurs. När ambitiösa trotjänare flyr måste rekryterare vara lojala uppåt men de ser hur arbetsplatsen blöder. Vill du odla den länge (tvärt emot hur millennier utmålas av Facebook-sökande journalister som aldrig gjort ett arbetsplatsreportage) kan det vara mera guld värt än vad HR-avdelningen säger högt.

DN-ledaren raljerar över att de yngre inte har lika ”solid kassa” och ”god hälsa”. Kvicksilvercheferna lär ha mer av det. Att vara med och läka vad de förstört kommer ändå värderas högre till slut.

TEXT David Munck

FOTO Thinkstock

Läxverkstäder bidrar till ökad integration

ETT HETT ÄMNE NU UNDER VALPERIODEN som de flesta politiska partier diskuterar är integrationsfrågan. Integration rör många olika samhällsfrågor men handlar i grunden om att på olika sätt etablera sig och bli en del av det svenska samhället.

DET är dock inte bara politiker som arbetar med att förbättra integrationen. NU: Nolla Utan-förskapet arbetar med att integrera ungdomar i samhället. En av grundarna är Sanna Wolk, professor jur. dr med särskild inriktning på immaterialrätt. Men integration har varit något som alltid intresserat henne.

– Jag har alltid varit intresserad av integration från olika perspektiv. Det var bland annat därför jag startade IMK vid Uppsala universitet, för att få in fler unga i juridiken.

NU har läxverkstäder hos fyra olika advokatbyråer: Kastell, MSA, Baker McKenzie samt MAQS, som eleverna turas om att besöka varje vecka.

– Vi försöker alltid göra så att två elever från samma område åker in till stan och företagen tillsammans då resan i sig är en del av läroprocessen. Många av eleverna åker sällan till stan och det kan vara skönt att ha någon att dela erfarenheten med. Det tar några resor att avdramatisera de nya miljöerna i vilka man kanske inte heller känner igen sig i.

Läxverkstäderna är en del i ett långsiktigt arbete där elever ska knyta band och kontakter med de olika arbetsgivarna och samtidigt få insyn i branschen.

– Många av eleverna vi arbetar med har inte de kontaktnät eller föräldrar med sådana kontaktnät som många andra har vilket gör det mycket svårare att få in en fot på arbetsmarknaden. I läxverkstäderna är det samma elever som genom grundskolan till gymnasiet medverkar och därigenom bygger långvariga kontakter med arbetsgivare och skapar sina egna kontaktnät.

Men det är inte bara eleverna som drar fördel av samarbetet, utan även de olika byråerna har stort behov av det.

– Dessa byråer får direktkontakt med potentiell arbetskraft, kontaktnätet som byggs upp är lika mycket till fördel för byråerna som eleverna. Samtidigt vill byråerna ta socialt ansvar eftersom detta ofta tas i beräkningen vid olika rankingar. Detta kan vara svårt då byråerna inte har de kontakterna i förorterna för att själva få till liknande engagemang. Genom NU får byråerna denna kontakt, vilket visat sig vara väldigt uppskattat.

För tillfället är NU verksamma i Stockholm, men till hösten kommer läxverkstäderna även att startas i Göteborg där samarbete med MAQS Göteborgskontor inletts. Tanken är att införa

Sanna Wolk, professor jur. dr

läxverkstäder även inom andra områden såsom bland annat IT, ekonomi och naturkunskap. Men det långsiktiga målet är att bygga NU-hus, som är integrationshus för ungdomar.

– Första NU-huset kommer byggas i Stockholm. Tanken är att ha en fysisk plats där man kan erbjuda stöd i olika former. Det kommer bland annat erbjudas mentorer, guider som kan hjälpa eleverna med myndighetskontakter samt stöd och hjälp med studier. Därutöver kommer vi även hjälpa till med processen att söka jobb. Det handlar om allt från var man kan hitta och söka olika jobb till hur ett personligt brev utformas, hur man ska klä sig inför arbetsintervjun och hur en intervju kan vara. Ungdomarna får helt enkelt hjälp med sånt som skolan inte alltid lär ut och föräldrarna ibland inte kan hjälpa till med.

TEXT & FOTO Omid Moallemi

”Som entreprenör förverkligar du din egen dröm”

DET VAR KALLT UTE OCH HIMLEN VAR GRÅ när iusbäraren träffade juriststudenterna Sarmad Abdul Nabi och Sebastian Ramsay i biblioteket för att tala om deras start-up Nordlance. Det tråkiga vädret tycktes dock inte störa de två killarna som med stort engagemang berättade om sitt senaste projekt och om hur det är att våga satsa på en idé och starta eget.

SEBASTIAN berättar:
– Nordlance är en marknadsplattform för juridisk rådgivning som innebär att mellanhanden, som idag är advokat- och juristbyråer och likande, elimineras och ersätts av en teknisk lösning som direkt kopplar samman klienten med juristen. Tanken är att i stället för att gå via ett kontor så ska allt från den första offerten till genomförandet och betalningen ske via internet. Detta ska, förutom att förenkla för juristerna, göra den juridiska rådgivningen mer lättillgänglig och förhoppningsvis även billigare då många av juristens mer indirekta kostnader minskar tack vare plattformen. Jurister som använder plattformen kommer få en större del av arvudet som klienten betalar än de som jobbar på exempelvis advokatbyråer där delägarna tar en del av ”kakan”. Detta samtidigt som klienten får en lika kvalitativ tjänst som tidigare fast till ett lägre pris.

I nuläget är Sarmad och Sebastian inne i en fas där de bygger upp en bas av jurister som ska kunna svara på de förfrågningar som kommer in så småningom. De har således inte förmedlat några uppdrag ännu utan vill att det ska finnas ett bra utbud av jurister inom olika ämnesområden när plattformen öppnas för

klienter som vill ha juridisk rådgivning. Plattformen är i princip färdigprogrammerad och kan börja användas men den är i ett tidigt stadium och en optimistisk plan är att sjösätta den fullt ut i höst. Detta trots att intresset har varit stort både bland jurister och potentiella klienter redan nu.

– Nu är det tålamod som gäller. Vi vill inte att människor ska skicka ut förfrågningar genom plattformen som sedan inte besvaras, säger Sebastian.

– Fokus ligger inte på lanseringen just nu utan det viktigaste är att vi levererar en så bra produkt som möjligt, både estetiskt och funktionellt, när lanseringen sker. Det första intrycket är viktigt, tillägger Sarmad.

Plattformen har inspirerats av liknande plattformar inom andra branscher som exempelvis Airbnb och Uber men kanske framför allt av den amerikanska motsvarigheten UpCounsel.

– Jag kom på idén för ungefär ett år sedan när jag läste ett inlägg om Up-

counsel på Reddit. När jag och min dåvarande kompanjon undersökte om det fanns någon svensk motsvarighet märkte vi ganska snabbt att det inte gjorde det. Vi båda tyckte att det var en svinbra idé och bestämde oss för att utveckla den. Det passade oss dessutom ganska bra eftersom att han läser datavetenskap och jag juridik. Det blev vårt sommarjobb och jag fick hyra ut min lägenhet och flytta hem till min mamma för att klara ekonomin under sommaren, säger Sebastian.

Sarmad kom in i projektet senare, någon gång i december-januari, men var redan då ganska insatt i projektet eftersom att han agerat bollplank åt Sebastian under deras många gemensamma tågresor till och från Universitetet. Ungefär samtidigt bestämde sig dock Sebastians dåvarande kompanjon (som också heter

“ Jag har nog alltid haft en dragning till att ha något eget även om det inte varit ett direkt mål. Inte för att det är glorifierat att vara entreprenör idag utan mer för att det passar mina karaktärsdrag.

Sebastian) för att hoppa av projektet.

– Han valde att satsa på studierna och det respekterar vi så sjukt mycket, för utbildning är viktigt. Vi bestämde oss tidigt för att studierna måste gå före projektet. Därför är det så viktigt att ha en kompanjon som man kan vara helt öppen med i sådana här projekt. Jag frågade honom rakt ut om han ville sluta, för jag hade ju märkt att hans engagemang börjat dala. Då berättade han att

Sebastian Ramsay och Sarmad Abdul Nabi

han kände att han inte hade den tiden som krävdes. Att ställa frågan rakt ut är jobbigt för stunden men det måste göras för att det ska bli bra i slutändan, berättar Sebastian.

Varken Sarmad eller Sebastian har haft som mål att bli entreprenörer och starta eget bolag även om det är precis vad de gör nu.

– Det entreprenöriella har varit väldigt främmande för mig och detta är min första start-up. Men jag tyckte att projektet lät spännande och därför tackade jag ja när Sebastian frågade om jag ville vara med, säger Sarmad.

– Jag har nog alltid haft en dragning till att ha något eget även om det inte varit ett direkt mål. Inte för att det är glorifierat att vara entreprenör idag utan mer för att det passar mina karaktärsdrag. Som entreprenör har man själv kontroll och kan lägga ner så mycket tid man vill. När du jobbar för någon annan så förverkligar du någon annans dröm, som entreprenör förverkligar du din egen, säger Sebastian.

Sarmad och Sebastian menar att

förutom att våga satsa är det viktigaste att hitta en bra kompanjon. Man måste också fokusera på det som är viktigt och vara beredd att göra uppoffringar.

– En del säger att man inte ska starta projekt med sina vänner, men jag håller inte alls med. Jag tycker att det är fantastiskt att jobba med en vän. Man har så klart sina meningsskiljaktigheter ibland, men så länge vi är öppna med varandra så blir det inga problem. Och om det skulle bli problem så kanske det inte var en så bra vän från första början. Det är viktigt att välja någon man litar på, som har hög arbetsmoral och som man kan arbeta ihop med. Sarmad är en sådan person, jag känner att han är en bra person att ha med sig även i svåra tider. Sedan är Sarmad mer samlad än mig som är lite mer hyperaktiv och det skulle uppstå mycket större problem om vi inte hade så bra växelverkan mellan varandra som vi har, sa Sebastian.

– Ja, hitta en person som delar samma vision som du som du kan bolla idéer med. Då blir det hela lite mer konkret och verklighetstroget. Något annat som

är viktigt är att sätta upp konkreta mål, men ta det ett steg i taget. Sätt upp mål över vad som ska göras från dag till dag, då blir det mycket lättare, sa Sarmad.

Innan vi går ut i aprilvädet igen tillägger Sebastian:

– Det värsta som kan hända när du vågar satsa är att du lär dig något jättevärdefullt. Vi lär oss så mycket varje dag. Att satsa på Nordlance är ett av de bästa besluten vi någonsin tagit. Vi har inga sommarjobb i år heller utan satsar på Nordlance till hundra procent. Som det är nu kan jag komma på mig själv med att tänka att den här idén är så bra, att detta är så roligt och att jag verkligen älskar att jobba med det.

TEXT & FOTO Oscar Gustafsson

Juristspexet är tillbaka – och bjuder på mer show än någonsin

EFTER ETT UPPEHÅLL PÅ TIO ÅR är juristspexet tillbaka. Under tre föreställningar 18/5, 19/5 och 20/5 så kommer Juristernas Hus fyllas upp med sång, dans och humor. Iusbäraren har träffat spexmästaren Nicolas Kitzler för att prata om nystarten för spexet.

VAD är egentligen ett spex? Det är något folk har olika uppfattningar om. För Nicolas är ett spex en teaterform som påminner om en musikal. Skillnaden är här att publiken är med och integrerar genom utrop. Det går att ropa ”ombytt roller”, «på tyska» eller vad som faller in i stunden.

– Det är det som gör spex så magiskt! Spexet blir bättre av att åskådarna tar en aktiv roll. Det gör även att varje föreställning blir helt unik. Man kan såklart även sitta tyst och njuta av showen

Juridiska Föreningen har en lång historia av spex. Redan 1908 spelades det första spexet ”Trojas Förstöring” på Östermalmsteatern. Sedan dess har spexet bestått av flera scenuppsättningar och även mindre spex under sittningar. Mitten av 50-talet beskrivs som spexets guldålder med många föreställningar och storpublik. De senaste åren har spexet legat på is. Snart är det dock premiärdags för 2018 års spex; ”Kung Arthur - eller Paragrafriddarna av Runda Bordet”. Nicolas fick idén om att återuppliva spexet efter tio år av paus redan under första kursen på juristpro-

grammet. – Jag hade varit med i ett spex tidigare på KTH. När jag hörde att det fanns en möjlighet att engagera mig i ett spex på juristprogrammet sökte jag mig till det. Då var det spex på sittningar, en form av cyckel.

En nystart

Det var när Nicolas pratade med människor på juristprogrammet som han märkte att det fanns ett stort intresse.

– Det finns många talangfulla människor på programmet som saknade ett forum att utöva sina talanger på. Många hungrar efter att få göra roliga saker! Jag ville skapa en plattform för det.

Skapandet av årets spex har inneburit att mycket fått byggas upp på nytt från grunden.

– Utmaningen har bestått i att försöka undvika att uppfinna hjulet på nytt. Jag har fått hjälp av tidigare spexare och folk från andra spex.

Efter uttagningen består spexet av 25 juriststudenter fördelat på olika grupper. Organisationen består av Skådespelargruppen, Låttextgruppen, Rekvisita, Kostym Manus, Orkestern, Direktionen,

Dansgruppen och Chefsgruppen.

– Det första man tänker på när man hör ordet ”spex” är kanske kravet på att man ska stå på scen och bjuda på sig själv. Men det är så mycket mer arbete som läggs ner vid sidan om. Det är skickliga kreatörer som skriver manus, jobbar med rekvisita och spelar instrument.

Det är låtar som ska skrivas, repliker som ska övas in, kostymer som ska sys och logistik som ska stämma. Att driva ett helt spex kräver många timmar av hårt arbete. Men att kombinera spex och studier är inget problem enligt Nicolas.

– Det är en nackdel att spexet är så roligt. Jag jobbar ju hellre med spexet än pluggar. Men det är också en avkoppling, det ger väldigt mycket energi tillbaka. Som med allt annat handlar det om prioriteringar och schemaläggning.

Historiskt tema med modernt budskap

Årets spex utspelar sig på en advokatbyrå där den nytexaminerade juristen Lancelot börjar jobba. Lancelot drömmer om att göra världen till en bättre plats. Men byrån som tidigare arbetade för individens rättigheter drivs idag endast av viljan att skapa vinst och att sko sig på andras olycka. Huvuddelägaren Arthur har tappat hoppet om juridiken.

– Jag ville göra ett spex som juriststudenter kan relatera till, därför utspelar det sig på en advokatbyrå.

Vad? Juristernas spex; Kung Arthur eller Paragrafriddarna av Runda Bordet

Var? Juristernas Hus, Frescativägen 16

När? Tre föreställningar: 18/5, 19/5 och 20/5.

Biljetter? Student 70 sek, Ordinarie 90 sek. Köps via hemsidan: www.jurstud.biz

Har du frågor eller vill du söka till nästa år? Maila till: spexmastare@jurstud.com

Även om det inte finns några färdiga modeller för hur handlingen för spex ser ut, är det vanligt att ett historiskt tema används som grund för handlingen. Handlingen bygger på legenden om Kung Arthur och riddarna av det runda bordet som hade till uppgift att bevara fred och säkerhet. De kan beskrivas som dåtidens jurister menar Nicolas.

– Jag har alltid varit intresserad av legenden om Kung Arthur, de var människor som brann för rättvisa.

Att det just blev legenden om Kung Arthur som handlingen kom att baseras på var ingen slump. Nicolas ville skapa ett spex där publiken utöver humor och show även får en tankeställare.

– När jag började på juristprogrammet så hörde jag gästföreläsaren Milad Mohammadi som sa att juristerna är befolkningens riddare då vi alltid ska stå upp för individens rättigheter. Det inspirerade mig, jag tror verkligen att jurister kan göra skillnad.

Sanningen är att det inte är bara den sortens juridik som hjälper människor

som vi kommer att arbeta med, menar Nicolas. Spexet tar upp frågan om vilka förväntningar vi har på juristyrket.

– Spexet handlar därför om vad som händer när våra uppbyggda ideal och förhoppningar möter verkligheten.

Gemenskap och humor

Spexet ska vara en plattform för kreativitet och glädje. Att det finns ett forum där krav på studieresultat och prestation saknas är viktigt med tanke på kraven som ställs på juriststudenter. Alla som är intresserade av att vara med borde söka till nästa års spex enligt Nicolas. Rekryteringen till manusgruppen börjar redan i slutet av maj efter föreställningarna.

– Vill man göra något roligt utanför studierna och söker ett kreativt forum så är det jättekul att vara med! Vill man förbättra sin förmåga att tala inför folk är det också ett bra forum.

I skrivande stund repeteras det och planeras inför premiären i full fart. En besökare på spexet kan förvänta sig positiv energi och glädje på scen. Det bjuds

på bra livemusik av bandet och egen-skrivna låttexter till kända melodier. Framförallt bjuds det på humor och en dos av juristskämt.

– Besökarna får uppleva känslan av gemenskap. Man blir förvånad av vad studenter kan skapa tillsammans. Min ambition är att det ska vara inkluderande och inbjudande för deltagare och publik!

Som spexmästare har han tillsammans med grupperna byggt upp en struktur och en organisation som är tänkt att bestå långt in i framtiden. Med tre föreställningar och en stor uppsättning är det inte otänkbart att detta är början på en ny guldålder för juristspexet.

– Förhoppningen är ju att spexet ska leva vidare många år framöver.

TEXT Cornelia Frank

FOTO Sarah Jansson

Nästa år firar iusbäraren 60 år. Det vill vi uppmärksamma redan nu genom att i kommande nummer återpublicera några artiklar ur vårt arkiv. Först ut är en intervju med professor Ulf Bernitz från nr 2 år 1984.

ULF Bernitz är ett välkänt namn på Juridicum. Han är professor i europeisk integrationsrätt, verksam på magisterprogrammet Master of European Law och föreläser på bland annat kursen i Europarätt.

Här är vad han svarade år 1984 när iusbärarens dåvarande redaktör Dagmar Bergström intervjuade honom. Då hade betygs-skalan på juristprogrammet nyligen ändrats och i anslutning till att vi nu återpublicerar artikeln tillägger Ulf Bernitz följande:

”Som framgår av intervjun var det då en stor fråga att UHÄ i sin vishet över våra huvuden hade beslutat att vi bara skulle ha betygen G och VG eftersom man har det så på filosofisk fakultet och juridisk fakultet skulle inte vara annorlunda. Ändringen ledde dock till stor betygsstress. Det krävdes mycket arbete innan vi fick tillbaka betygs-skalan B, Ba, AB.”

Det kan också tilläggas att Bernitz verkar ha lyckats bra med uppgiften att uppmuntra sina barn till att läsa juridik. Idag är fyra av hans barn jurister.

Trevlig läsning!

Professor Ulf Bernitz—

»Far» till svensk marknadsrätt och pappa till sex barn

Det är i början på april och våren har tagit sitt första stapplande steg. Jag hittar professor Ulf Bernitz i Grillen och över en lunch sitter vi och pratar — det blir mycket juristlinjen och lite Ulf Bernitz.

Som ordförande i Linjenämnden har prof Bernitz ett finger med så fort det händer något på vår fakultet, så det finns mycket att tala om. Först en kort presentation av Ulf Bernitz, professor i Civilrätt särskilt Konsument- och Marknadsrätt: Han är född i Stockholm 1936. I mitten på femtiotalet hängav han sig åt de juridiska studierna och kom ganska snart i kontakt med Juridiska Föreningen. Under två och ett halvt år satt han i styrelsen som »Verkställande» i »Förlaget» (föregångare till Juristförlaget). Han var också ordförande i den tidens Linjeråd — Juridiska Studierådet.

New York University

Att Ulf Bernitz var engagerad i studielitteraturfrågan finns det bevis för i den allra första IUSbäraren, våren 1959, där han i en artikel kallad »Förlagsverksamhetens framtidsläge»: skrev »Det är otillständigt att genom att höja studenternas bokkostnader bidra till fortvaron av ett bokhandlarmonopol.»

Samma år tog Ulf Bernitz sin jurkand. Nu lockade landet på andra sidan Atlanten och han skrev in sig på New York University för att ta en »Master of Comparative Jurisprudence». Det var här som han kom i kontakt med antitrustfrågor och marknadsföringsjuridik.

—Sånt var nästan okänt i Sverige på den tiden.

Ting och avhandling

Väl hemma igen ett år senare var det dags för, ja just precis, tingsmeriteringen. Ulf Bernitz satt ting på Södra Roslags domsaga för att sedan flytta över till Svea Hovrätt, där han blev hovrättsfiskal. Men domarbanan var inget som han fortsatte med utan istäl-

let började han skriva på en avhandling i »Marknadsrätt». Den var klar 1969 och sedan tog det inte lång tid innan Ulf Bernitz var biträdande professor för att sex år senare 1975, få sin egen professur.

För de som hunnit till Civilrätt B är Ulf Bernitz ett känt namn. Han har både skrivit kurslitteraturen och håller föreläsningarna i ämnet Marknadsrätt och Immaterialrätt. Vad man kanske inte vet är att han är väl insatt i vad som händer på de andra kurserna också.

—I Linjenämnden fastställer vi både kursplaner och litteraturlistor i alla ämnen.

Svenska och processpel

Juristlinjen har genomgått många förändringar under årens lopp och den förändras ständigt. Prof Bernitz berättar att man nyligen satt in en kurs i Juridisk Svenska. Den går redan första terminen tillsammans med rätts-teknik och omfattar sex poäng.

—Det har visat sig att det finns ett starkt behov av en sån kurs, så vi kommer att fortsätta med den i höst.

Prof Bernitz berättar vidare att processpel ska införas som ett moment i Processrätten.

Fyrgradigt betygssystem

En stor och evigt diskuterad fråga är betygen. Var det bättre förr?

—Det var rättvisare med ett fyrgradigt system, eftersom det inte syns om man ligger på gränsen till VG idag. Det nya betygssystemet är mycket stressigare för studenterna, det blir en helt annan betygshets.

Nu har linjenämnderna i Stockholm, Uppsala och Lund kommit fram till samma sak: det gamla fyrgradiga betygssystemet måste återinföras. Nu

Ulf Bernitz, professor i Civilrätt särskilt Konsument- och Marknadsrätt vid Stockholms Universitet.

vilar beslutet i händerna på UHÄ. Så det är bara att vänta och se.

En annan betydelsefull fråga som de tre linjenämnderna kommit överens om är sloandet av straff- och processrättsobligatoriet om fem poäng processrätt redan i grundutbildningen. Först ska naturligtvis UHÄ besluta i frågan.

»Läskurs»

Nu har vi helt naturligt halkat in på ämnet specialkurser. Prof Bernitz är själv kursansvarig för två av de mest populära kurserna — nämligen Konsument- och Marknadsrätt och Immaterialrätt, båda på tio poäng. Vidare är han också kursansvarig för EG-rätt på tio poäng. De två förra kurserna brukar bli fulla till skillnad från t ex EG-rätten där man inte kommit upp i det magiska elevantalet tjugo. Vad händer?

—Man kan ordna en »läskurs» med mindre undervisning. Så fungerar det i EG-rätt och Rättssociologi till exempel.

Vem bestämmer om en »läskurs» ska bli av?

samma som har behov av att kunna lite juridik.

Populär handledare

Ulf Bernitz är den som har flest uppsatsskrivare under sina vingar. Självménar han att förklaringen ligger i att det är ett bra ämne att skriva i. Eftersom många också skriver uppsats i det ämne som man läst specialkurs i så är det ju inte så konstigt att ett stort antal hamnar hos prof Bernitz (under 1983 var de 23 stycken!).

Sedan gör det förstås sitt till att han är känd som en bra handledare.

—Jag tycker att det är väldigt roligt, man får bra kontakt med de studenter som skriver uppsats.

Den kontakten tycker Ulf Bernitz är en av de stora fördelarna som professorsyrket för med sig.

—Men för det första är jag fri att syssla med det som är intressant och behöver inte alls rätta mig efter andras åsikter.

Sexbarnsfar

När prof Bernitz inte sitter på sitt rum uppe på nionde våningen eller är ute och reser så försöker han vara hemma på Hedvigsberg i Drottningholm. Nej, här är det inte direkt hemmets lugna vrå som drar utan inte mindre än sex små barn och hustru Annika förstås. Annika är också jurist och håller på att doktorera i Offentlig rätt.

—Det går ju lite långsamt förstås...

Alla barnen är mellan två och tretton år så det är några år kvar till det är dags... men kommer de att uppmuntras till att läsa juridik?

—Absolut!

Så säger väl bara en pappa som stortrivs med sitt jobb.

Dagmar Bergström

Läsa utomlands

Prof Bernitz tycker det är synd att inte fler studenter passar på och läser en kurs utomlands.

—Man får ofta tillgodoräkna sig såna kurser som specialkurs. Det bästa är att först tala med studievägledaren för att vara säker. Ulf Bernitz vill också peka på att det faktiskt går att byta ut tjugo poäng mot till exempel företagekonomi eller ADB. Kanske något att tänka på.

Till hösten kommer vi att möta en ny kategori av jur stud i C-husets korridor. Då kommer nämligen kurser för färdiga jurister att sätta igång.

—Vi ska också köra Jiken för advokatsekreterare och andra yrkesverk-

FRÅGA arbetsrättaren REBECCA

REBECCA HENRIQUES arbetar som arbetsrättsjurist och förhandlare hos Transportföretagen som är en samarbetsorganisation för arbetsgivar- och branschförbund inom transportnäringsen. Rebecca har juridikexamen och en fil.kand. i personal- och arbetslivsfrågor. Hon ansvarar även för den årliga sammanställningen av Karnovs författningssamling i arbetsrätt.

Alkohol- och drogpolicy

Fråga: "Hej Rebecca!

På min arbetsplats finns det en alkohol- och drogpolicy. Där står det att alkoholberoende som konstaterats av en läkare är att likställa med sjukdomen alkoholism och att allt annat bruk av alkohol och narkotika klassas som bruk eller missbruk. Vad är egentligen skillnaden mellan bruk, missbruk och beroende. Är det inte samma sak?

Förutom policyn så finns det en handlingsplan om alkohol och droger. Borde inte en policy räcka? /Martin"

Svar: Hej Martin!

Tack för dina frågor! Jag har delat upp dem i två sektioner.

Bruk, missbruk och beroende

Inom arbetsrätten skiljer man på dessa begrepp. Varför kan man fråga sig? Jo, för uppsägning på grund av personliga skäl får som huvudregel inte grunda sig på sjukdom. Bara i undantagsfall är detta möjligt. Det får därför avgörande betydelse i en uppsägningssituation om en persons misskötsamhet eller minskade arbetsförmåga är beror på ett sjukdomstillstånd eller ej.

Bruk, missbruk och beroende är därför olika saker inom arbetsrätten. Att dricka alkohol utan skador eller negativa konsekvenser, varken fysiska, psykiska eller sociala, innebär ett bruk av alkohol. När en person har en förhöjd konsumtion som kan leda till negativa konsekvenser och det finns en risk för att det ska övergå i skadligt bruk eller beroende är det istället ett missbruk. Notera att det inte är ett sjukdomstillstånd att ha ett missbruk, eller riskbruk, som det ibland kallas för. Det förstärkta skyddet vid uppsägning på grund av sjukdom finns inte vid bruk eller missbruk. Beroende, vilket även benämns som diagnosen alkoholism, är däremot ett sjukdomstillstånd som kräver en medicinsk diagnos av en specialistläkare. Som arbetsgivare är det en väldigt svår uppgift att bedöma om en anställd har ett bruk, missbruk eller beroende. Därför är det lämpligt att en medicinsk bedömning görs inom företagshälsovården eller sjukvårdens omsorg om en anställd uppvisar symptom som man kan misstänka hänger ihop med en alkoholproblematik. Vid misstanke om missbruk eller beroende ska arbetsgivaren utreda detta. Dock är det endast vid konstaterat alkoholberoende som arbetsgivarens rehabiliteringsansvar enligt arbetsmiljölagen och socialförsäkringsbalken aktualiseras.

Skillnad mellan policy och handlingsplan

En alkoholpolicy har till syfte att förklara varför arbetsgivaren arbetar med alkohol- och drogfrågor och vad arbetsgivaren vill uppnå i detta arbete. I policyn är det därför lämpligt att arbetsgivaren beskriver sina ställningstaganden och riktlinjer. En policy innehåller vanligen en beskrivning av hur en arbetsgivare går tillväga för att förebygga negativa konsekvenser av alkohol och droger på arbetsplatsen. En alkohol- och drogpolicy är ett bra verktyg i det förebyggande arbetet mot alkoholmissbruk på arbetsplatsen och kan även användas i rehabiliteringsarbetet om det visar sig att en anställd har en alkoholrelaterad problematik.

En handlingsplan kompletterar alkohol- och drogpolicyn och ger istället svar på hur de olika inblandade aktörerna (arbetsgivare, HR, den anställda m.fl.) ska agera för att uppfylla målen i policyn. Handlingsplanen ger därför svar på frågan vem som gör vad och när. Handlingsplanen bör därför innehålla regler, rutiner och ansvarsfördelning för såväl det förebyggande arbetet som för rehabiliteringsarbetet. Det är även lämpligt att planen innehåller konkreta åtgärder om vilka förebyggande åtgärder som företaget vidtar. Det ska också framgå vad som rent faktiskt händer om en anställd misstänks vara alkohol- eller drogpåverkad på arbetsplatsen alternativt om det står klart att en anställd har ett missbruk eller beroende. Alla ska därför veta hur de ska agera i dessa nämnda situationer så att man inte behöver uppfinna hjulet när en konkret situation uppstår. Om det på arbetsplatsen förekommer slumpvisa drogtester, alkohol- i företagsbilar etc. så kan det även framgå i hand-

lingsplanen hur detta går till.

Det är väldigt bra om en handlingsplan också beskriver ett företags inställning till alkohol i förhållande till personalfester, representation och vilka som behöver utbildning och information om dessa frågor. Om anställda använder arbetskläder som exempelvis uniform eller jacka med företagets logga är det som anställd bra att känna till huruvida dessa får eller inte få användas efter arbetstid. Det vore exempelvis olyckligt om anställda till en arbetsgivare med nolltolerans avseende alkohol tog en AW i företagskläder. Handlingsplanen kan med fördel innefatta ett avsnitt om utvärdering. Det är lämpligt att inblandade personer vet när en utvärdering görs kring företags policy och handlingsplan, så att dessa ständigt är aktuella och uppdaterade för att kunna uppnå de uppsatta målen. Avslutningsvis

Det är mer regel än undantag att det i anslutning till de flesta arbetsplatser förekommer ett visst bruk av alkohol i samband med AW, fester, avtackningar, konferenser med mer. I övrigt hör alkohol inte hemma på en arbetsplats. Det finns även arbetsplatser där man helt valt att ta avstånd från alkohol i alla sammanhang. Läs gärna i den policy och handlingsplan som finns på din arbetsplats om arbetsgivarens inställning till servering av alkohol i arbetssammanhang.

Hoppas du nu upplever att du fått svar på dina frågor och har fått en större förståelse för de olika begreppen bruk, missbruk och beroende samt skillnaden mellan policy och handlingsplan.

FOTO Niklas Bolin Djanaieff

Har du också en arbetsrättsfråga som du vill få svar på?
Mejla till arbetsratt@jurstud.com

POSTTIDNING B

Juridiska Föreningen vid Stockholms Universitet
Frescativägen 16
114 18 Stockholm

Your career. Our passion.

You have a goal: a career step that takes you further.
We have a promise: to reward your commitment by
investing in your skills and development. Here at
Roschier we are advisors with a strong purpose.
Determined and ambitious people who rise to the
challenge and never stop learning. Who get deeply
involved, dig in, and don't give up until we succeed.
Who ensure advice that reaches beyond the obvious
by working closely with our clients, making their
reality our own. Does that sound like you?

Look no further. Take a look at www.roschier.com

ROSCHIER